

Regional medicinsk riktlinje för utredning av läs- och skrivsvårigheter/misstänkt dyslexi

---

En regional medicinsk riktlinje är ett dokument som utförare av hälso- och sjukvård i Region Skåne ska följa, såvida inte särskilda skäl föreligger. Regionala medicinska riktlinjer tas fram i nära samverkan med berörda sakkunniggrupper och fastställs av hälso- och sjukvårdsdirektören.

Fastställd 2023-12-22
Giltig till 2026-12-22
www.vardgivare.skane.se/vardriktlinjer

Innehållsförteckning

Förord.....	1
Sammanfattning	2
Uppdrag.....	2
Förankring och remissyttrande.....	3
Avgränsning och definition.....	3
Epidemiologi.....	3
Prevention – förebyggande insatser	3
Symtom och kliniska fynd	4
Remissrutiner	4
Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Skånes Kommuner gällande utredning vid misstanke om dyslexi.....	5
Remiss gällande barn och ungdomar från årskurs 3 till och med gymnasiet	5
Remiss gällande vuxna.....	6
Egen vårdbegäran.....	6
Diagnostik	7
Utredningens innehåll	7
Behandling	8
Uppföljning	8
Dokumentinformation	9
Arbetsgrupp.....	9
Referenser och länkar.....	10

Förord

Specifik läs- och skrivsvårighet/dyslexi är en utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning som finns hos uppskattningsvis 5–8% av befolkningen. Utredning av läs- och skrivsvårigheter klassas i Region Skåne som specialistvård och omfattas av vårdgarantin. Målsättningen med denna regionala riktlinje är att alla patienter i Region Skåne ska erbjudas utredning av misstänkt specifik läs- och skrivsvårighet/dyslexi på lika villkor, oavsett vårdgivare.

Malmö 2023-12-22

Pia Lundbom

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Sammanfattning

Specifik läs- och skrivsvårighet/dyslexi (hädanefter kallat dyslexi) är en utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning som finns hos uppskattningsvis 5–8% av befolkningen. Kärnsymtom vid dyslexi är svårigheter med avkodning på ordnivå (förmågan att läsa ord snabbt och korrekt). Vanligen ses också svårigheter med läshastighet, läsförståelse och stavning. I Region Skåne genomförs läs- och skrivutredningar från och med årskurs 3, när elever kan antas ha fått tillräcklig läs- och skrivundervisning. Remittering från skolan sker i enlighet med en överenskommelse mellan Region Skåne och Skånes Kommuner.⁵ Vid all remittering, liksom vid egen vårdbegäran, bifogas relevant bakgrundsinformation (se avsnitt Remissrutiner).

Diagnostisering sker genom en sammanvägd bedömning av bakgrundsinformation, testresultat och klinisk observation. Läs- och skrivutredningen utmynnar i individanpassade rekommendationer. Behandling erbjuds inte inom Region Skånes verksamhet. För barn och ungdomar upp till och med 18 år med diagnostiserad dyslexi är Skånes kompetenscentrum för elever med dyslexi och dyskalkyli (SKED) den mottagning som fortsätter att vara rådgivande gentemot elev, vårdnadshavare och skola.⁹

Uppdrag

Ett uppdrag gavs 2018-10-29 av Koncernkontoret, Avdelningen för hälso- och sjukvård (HSS) i Region Skåne till Region Skånes logopedmottagningar och SKED. Uppdraget var att sammanställa och dokumentera regionala riktlinjer utifrån nuvarande rutiner för utredning, diagnostik och behandling av dyslexi. Ett förslag på regional medicinsk riktlinje har tagits fram under 2023 med administrativt stöd från medicinska riktlinjeredaktionen på HSS enheten för Kunskapsstyrning.

Målsättningen med regionala riktlinjer är att alla patienter i Region Skåne ska erbjudas vård på lika villkor, oavsett vårdgivare. Utredningar av läs- och skrivsvårigheter klassas i Region Skåne som specialistvård och omfattas av vårdgarantin. Specifika läs- och skrivsvårigheter/dyslexi (diagnoskod enligt ICD-10: F81.0) utreds och diagnostiseras av legitimerad logoped vid samtliga logopedmottagningar inom Region Skåne, samt vid externa, offentligt finansierade, mottagningar.

Förankring och remissyttrande

Riktlinjen har varit på remissrunda till:

Skånes kommuner, med vidare utskick till alla kommuner, varav 9 kommuner svarade.

LPO Barn och ungdomars hälsa.

Lokalt primärvårdsråd (LPR).

Logopedchefer inom Region Skåne.

AKO (Allmänläkarkonsult Skåne).

Vid förankring delges även Diagnosrelaterad arbetsgrupp för logopedier som arbetar med dyslexi i Skåne (DRAG dyslexi).

Avgränsning och definition

Riktlinjerna avser utredning av läs- och skrivsvårigheter hos individer som trots tillräcklig läs- och skrivundervisning visar symptom som indikerar dyslexi. Dyslexi är en utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning och innefattar inte läs- och skrivsvårigheter som uppstått till följd av neurologisk sjukdom eller skada.

Epidemiologi

Prevalensen för dyslexi, som den anges i forskning, varierar utifrån studiernas utformning. Siffror som ofta nämns är 5–8%,^{3,4} vilket motsvarar mellan 71 000 och 113 000 individer bosatta i Skåne (enligt folkmängd 2022).¹

Prevention – förebyggande insatser

Tidiga och kvalificerade insatser i förskola och skola kan lindra symptom och konsekvenser vid dyslexi. Skolan har, enligt skollagen², det primära

ansvaret för att elever med läs- och skrivsvårigheter uppmärksammas och att tidiga åtgärder sätts in.

Det är vanligt med samförekomst mellan sen/avvikande språkutveckling och dyslexi. Det finns också en ökad risk om det finns ärftlighet för dyslexi. En tidig och väl utförd utredning och diagnos samt pedagogiska insatser har betydelse för individens välbefinnande. Studier visar att detta bidrar till en högre självkänsla i skolåldern och som vuxen.³

Symtom och kliniska fynd

Kärnsymtom vid dyslexi är svårigheter med avkodning på ordnivå (förmågan att läsa ord snabbt och korrekt), vilka inte förbättras till åldersadekvat nivå trots intensiva och strukturerade pedagogiska träningsinsatser. Avkodningssvårigheterna kan förklaras av ett flertal olika kognitiva faktorer där bristande fonologisk bearbetningsförmåga (förmåga att bearbeta språkljud) ses som en central aspekt i de flesta förklaringsmodeller. Vanligen ses också svårigheter med läshastighet, läsförståelse, stavning och skriftlig formuleringsförmåga. Dyslexi kan förekomma samtidigt med andra funktionsnedsättningar, såsom språkstörning/DLD, specifika räkningsvårigheter/dyskalkyli, autism, ADHD och intellektuell funktionsnedsättning. Läs- och skrivförmågan kan också påverkas negativt av andra faktorer utan att detta innebär att dyslexi föreligger.⁴

Remissrutiner

Logopedisk läs- och skrivutredning görs med både skolbarn och vuxna. För att en utredning ska kunna genomföras och eventuell diagnos fastställas behöver individen ha fått minst 2–3 års läs- och skrivundervisning. Med anledning av detta utreds barn från och med årskurs 3. Utredningen anpassas efter individens behov så långt det är möjligt, men individen behöver kunna medverka i en strukturerad testsituation. Eventuell syn- och/eller hörselnedsättning ska vara utredd och vid behov kompenserad. Språkliga svårigheter i förskoleåldern och ärftlighet för läs- och skrivsvårigheter medför ökad sannolikhet för dyslexi, vilket i kombination med individens läs- och skrivsvårigheter stärker indikationen för remittering.⁴

Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Skånes Kommuner gällande utredning vid misstanke om dyslexi

I Skåne finns sedan 2012 (reviderad 2016) en överenskommelse mellan Region Skåne och Skånes Kommuner, dåvarande Kommunförbundet Skåne, gällande ansvarsfördelningen vid utredning av läs- och skrivsvårigheter hos elever inom grundskola och gymnasieskola.⁵ Vid behov av extern utredningskompetens remitterar elevhälsan till logoped för fördjupad utredning och diagnostik. Överenskommelsen fungerar som ett stöd för att tydliggöra processen i samverkan mellan huvudmännen. Den logopediska utredningen bidrar med ytterligare information om elevens förmågor, som har betydelse för förståelsen av elevens inlärningsituation och utformning av stödinsatser.

Remiss gällande barn och ungdomar från årskurs 3 till och med gymnasiet

En läs- och skrivutredning med hög kvalitet är allsidig och tvärprofessionell och beskriver elevens förmågor ur ett pedagogiskt, psykologiskt, medicinskt och logopediskt perspektiv. De olika perspektiven möjliggör upptäckt av alternativa eller samexisterande faktorer.⁵

Remissunderlaget tas fram av elevhälsans samlade kompetens (eller motsvarande) i samråd med ansvariga pedagoger. Vid remittering består underlaget av:

1. Remiss med tydlig frågeställning som skrivs av journalföringspliktig yrkeskategori.
2. Medicinsk information: resultat från syn- och hörselundersökning, andra planerade utredningar eller ställda diagnoser, eventuell tidigare eller pågående logopedkontakt, annan relevant medicinsk information.
3. Pedagogisk information utifrån den aktuella frågeställningen: information om avkodning, läsförståelse och stavningsförmåga, anpassningar och genomförda tränande insatser samt utfallet av dessa. Ytterligare information kan röra skolnärvaro, skolmedverkan och måluppfyllelse, uthållighet och koncentration i klassrums-situationen, muntlig förmåga och språklig förståelse i klassrums-situationen, muntlig och skriftlig förmåga på eventuella andra modersmål, eller annan relevant information.

4. Information om andra kognitiva och psykologiska faktorer som kan ha betydelse för lärande: exempelvis allmän inlärningsförmåga, minnesförmåga, arbetstakt, eventuell misstanke om eller konstaterade andra svårigheter som har betydelse för läs- och skrivinlärningen, skolsituationen och utredningssituationen, eventuellt trauma samt psykisk hälsa. För att belysa dessa frågor involveras vanligen psykolog. Vilka delar som ingår i en psykologs bedömning samt hur denna ska genomföras avgörs av leg psykolog utifrån svårigheternas art och omfattning samt känd information.
5. Eventuell information från kommunlogoped.

För att sammanställa remissunderlaget kan formuläret ”Ansökan om utredning av läs- och skrivsvårigheter och/eller språkstörning gällande elever till och med gymnasiet” med fördel användas. Formuläret återfinns på Vårdgivare Skåne⁶ och skickas som bilaga till remissen, tillsammans med övrigt underlag.

Samma underlag begärs in oavsett vilken huvudman remittenten har. Vid ofullständiga remisser begärs komplettering i enlighet med Region Skånes tillämpningsanvisningar för remisshantering.⁷ Privata vårdgivare som tar emot remisser har ibland särskilda villkor.

Remiss gällande vuxna

Remissen ska innehålla tydlig frågeställning och information om anledning till remittering. Övrig viktig information är skolbakgrund, flerspråkighet och eventuellt tolkbehov, andra relevanta genomgångna eller planerade utredningar, samt relevanta hälsouppgifter. Som stöd används med fördel blanketten ”Ansökan om utredning av läs- och skrivsvårigheter gällande vuxna”, som återfinns på Vårdgivare Skåne.⁶ Motsvarande information kan också sammanställas i remissen. Samma underlag begärs in oavsett vilken huvudman remittenten har. Privata vårdgivare har ibland särskilda villkor. Vid ofullständiga remisser begärs komplettering i enlighet med Region Skånes tillämpningsanvisningar för remisshantering.⁷

Egen vårdbegäran

Egen vårdbegäran hanteras i enlighet med Region Skånes riktlinjer för remisshantering.⁷ Även vid egen vårdbegäran önskas förutom frågeställning ytterligare information inför utredning, i linje med vad som beskrivs under avsnitten om remittering gällande barn respektive vuxna. Med fördel kan därför blanketten ”Ansökan om utredning av läs- och skrivsvårigheter och/eller

språkstörning gällande elever till och med gymnasiet” eller ”Ansökan om utredning av läs- och skrivsvårigheter gällande vuxna” bifogas. Båda blanketterna återfinns på Vårdgivare Skåne.⁶ Begränsningar kan finnas gällande privata vårdgivares möjligheter att ta emot egen vårdbegäran. För elever till och med 18 år sker remittering i första hand enligt ”Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Kommunförbundet Skåne gällande utredning vid misstanke om dyslexi”⁵, enligt rutin beskriven ovan gällande remittering av barn och ungdomar.

Diagnostik

En utredning av läs- och skrivsvårigheter består vanligtvis av två längre utredningsbesök och ett återkopplingssamtal. Vid behov bokas ytterligare utredningsbesök. Detta kan exempelvis vara aktuellt vid flera frågeställningar, vid behov av bedömning på flera språk eller utifrån andra omständigheter i utredningssituationen. Vid utredning av skolelever erbjuds patient/vårdnadshavare att bjuda in representanter från skolan till återkopplingssamtalet. Efter utredningen sammanställs resultaten i ett utlåtande med slutsatser samt eventuell diagnos och rekommendationer. Detta lämnas till patient/vårdnadshavare och ingår som regel i remissvaret. Diagnoser som kan bli aktuella enligt ICD-10: F81.0 Specifik läs- och skrivsvårighet/dyslexi, F81.1 Specifik stavningssvårighet eller F81.3 Blandad inlärningsstörning (samtidig dyslexi och dyskalkyli).

Utredningens innehåll

Utredningen omfattar en utförlig anamnes och bedömning genom testning av läsförmåga (ordavkodning, läshastighet och läsförståelse), skrivförmåga (stavning och skriftlig uttrycksförmåga), verbalt korttids- och arbetsminne, fonologisk förmåga (bearbetning av språkljud) samt språklig förmåga (förståelse av talat språk och muntlig uttrycksförmåga), i enlighet med Svenska Logopedförbundets nationella riktlinjer.⁴ Diagnostisering sker genom en sammanvägd bedömning av bakgrundsinformation, testresultat och klinisk observation.

Vid utredning av individer med annat modersmål än svenska, som eventuellt också har haft skolgång i annat land, kan det bli aktuellt med bedömning på modersmålet. Denna bedömning sker då med hjälp av tolk.

Behandling

Behandlingsinsatser för dyslexi erbjuds inte inom Region Skånes verksamhet. Den logopediska läs- och skrivutredningen utmynnar i individanpassade rekommendationer. Dessa kan vara inriktade på träning och anpassningar i förhållande till studier, arbetsliv och vardagssituationer. Efter genomförd återkoppling av utredningen avslutas vårdkontakten.

För studerande kan förskrivning av hjälpmedel till hemmet ske i enlighet med Region Skånes hjälpmedelsanvisningar.⁸ Skolan/utbildningsarrangören ansvarar för att tillgodose behovet av hjälpmedel (digitala lärverktyg för läsning och skrivning) i skolan.

Uppföljning

Uppföljning och/eller förnyad bedömning efter genomförd utredning av läs- och skrivsvårigheter görs enbart när specifika skäl finns. Hjälpmedelsförskrivning kan ske i ett senare skede om behov uppstår.

För barn och ungdomar till och med 18 år med diagnostiserad dyslexi är SKED den mottagning som fortsätter att vara rådgivande gentemot elev, vårdnadshavare och skola. Denna kontakt initieras i så fall av elev, vårdnadshavare eller skola.⁹

Dokumentinformation

	Namn	Position	E-postadress
Huvudansvarig	Helena Fridh	Leg logoped	Helena.Fridh@skane.se
Fastställt av	Pia Lundbom	Hälso- och sjukvårdsdirektör	Pia.Lundbom@skane.se
Kontaktperson Koncernkontoret	Susanna Sjökvist	Medicinsk rådgivare	Susana.Sjokvist@skane.se
Administrativ kontaktperson	Elisabeth Daulin	Publicerare	Elisabeth.Daulin@skane.se

Giltighet

	Giltigt från och med	Giltigt till och med	Ansvarig/huvudförfattare
Ursprunglig version	2023-12-22	2026-12-22	Helena Fridh
Revidering			
Revidering			

Sökord

Dyslexi	Läsvårigheter	Skrivsvårigheter
---------	---------------	------------------

Arbetsgrupp

- Skånes universitetssjukhus: Helena Fridh, leg logoped
- Centralsjukhuset Kristianstad: Cecilia Carlson, leg logoped
- Helsingborgs lasarett, Ängelholms sjukhus: Jacqueline Eriksson, leg logoped
- Lasarettet i Trelleborg: Cecilia Henriksson, leg logoped
- Lasarettet i Ystad: Åsa Sjö, leg logoped
- Lasarettet i Landskrona: Malena Enjin, leg logoped
- Skånes kompetenscentrum för elever med dyslexi och dyskalkyli: Sara Ljungberg, leg logoped

Referenser och länkar

1. [Statistikmyndigheten \(scb.se\)](http://scb.se)
2. [Skollag \(2010:800\) Svensk författningssamling 2010:800 \(riksdagen.se\)](http://riksdagen.se)
3. [Dyslexi hos barn och ungdomar – tester och insatser \(SBU, 2014\) \(sbu.se\)](http://sbu.se)
4. [Kliniska riktlinjer för logopedisk utredning av läs- och skrivsvårigheter.pdf - Svenska logopedförbundet, 2017 \(srat.se\)](http://srat.se)
5. Överenskommelse om samverkan mellan Region Skåne och Kommunförbundet Skåne gällande utredning vid misstanke om dyslexi: [Överenskommelse om samverkan – Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)
6. Ansökan om utredning av läs- och skrivsvårigheter och/eller språkstörning gällande elever till och med gymnasiet *samt*
Ansökan om utredning av läs- och skrivförmåga och/eller språklig förmåga gällande vuxna:
[Ansökan om utredning - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)
7. Tillämpningsanvisningar för remisshantering:
[Tillämpningsanvisningar – Remisshantering.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)
Samt:
[God klinisk praxis.pdf – Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)
8. Anvisningar hjälpmedelsförskrivning:
[Hjälpmedelsguiden Skåne \(hjalpmedelsguiden.skane.se\)](http://hjalpmedelsguiden.skane.se)
9. [SKED - Skånes kompetenscentrum för elever med dyslexi och/eller dyskalkyli \(skane.se\)](http://skane.se)